

10/10/2021

לכבוד

מר ניצן הורוביץ

שר הבריאות

הנדון: עסקת קצא"א לשינוע נפט מן המפרץ הפרסי דרך מפרץ אילת ואשקלון – בקשה לפגישה ולבירור

ממשלתי של השלכותיו

אנו פונים אליך **בדחיפות** על מנת שתפעל לביטול העסקה בין חברת קו צינור אירופה אסיה בע"מ (קצא"א), לחברה הבינ"ל, (Med-Red Land Bridge (MRLB), ליצירת גשר לשינוע נפט בין יבשתי (להלן: "ההסכם") – על פי דיווחי קצא"א, ההסכם ישרת עשרות מכליות ענק (250 אלף טון) בשנה¹, שיעגנו וישנעו נפט דרך מזחיה באילת ואשקלון. מספיקה תקלה או חבלה אחת "קטנה" באחת המכליות הללו כדי לגרום לאסון סביבתי גדול, גם בים התיכון, ובעיקר בים סוף. לדוגמה, אם "רק" 1% מתכולתה תשפך לים, זו כמות של אלפי חביות נפט², שתתפשט במפרץ הקטן, ונפט יכסה את החופים, את אחד מפלאי הטבע הייחודיים ביותר בישראל – שמורת האלמוגים באילת, את עקבה ואת חופי סיני.

ההסכם כבר נכנס לתוקף, וחברת קצא"א, שהיא חברה ממשלתית לכל דבר ועניין, כבר פועלת על פיו. זאת, על אף שמעולם לא התקיים דיון בממשלה בעניין ההסכם המסוכן הזה, ובטח שלא ניתן אישור ממשלתי שיאפשר את כניסתו לתוקף כנדרש על פי סעיף 11(9א) לחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975. **יתרה מזו, למרות מה שנטען, מדובר בהסכם מסחרי שלא מוזכר ולא כלול בהסכמי אברהם.**

כניסת עשרות מכליות נפט נוספות בשנה למסופי קצא"א באילת ואשקלון והגברת הפעילות בחוות המיכלים לידן יגבירו את זיהום האוויר ותחלואה בערים אלו. בישראל אין תקנות למניעת זיהום אוויר מאוניות וחוות מיכלי דלקים אינן נדרשות להיתר פליטה. מזהמי אוויר ממקורות אלו הוגדרו על ידי ארגון הבריאות העולמי וארגוני רופאים בינלאומיים כגורם סיבתי לתוצאי בריאות שונים כגון: מוות ממחלות לב ונשימה, מוות מכלל הסיבות, החמרה של אסתמה בילדים, תחלואה במחלות לב, לידת תינוקות במשקל נמוך וסרטן ריאה. **כמו כן, כפי שצוין בחוות הדעת של המשרד להגנת הסביבה, זיהום האוויר לתושבי אילת, אשקלון והסביבה יגדל משמעותית עם הגידול בשינוע הנפט דרך חוות המיכלים של קצא"א.**

בנוסף, לא ברורות ההשפעות של הולכת כמויות הענק הללו לאורך צינור קצא"א הישן והמתאכל, וההשלכות של כמויות נפט אלה על חוות המיכלים באשקלון ועל האוכלוסייה הסמוכה אליהן. **הכפלת כמות מיכליות הנפט במסוף קצא"א באשקלון תגדיל מאוד את הסיכון להשבתת מתקני ההתפלה המספקים כ-75% ממי השתיה בישראל. שר האנרגיה הקודם ובכירי משרדו השיבו שלא הייתה כל התייעצות עמם ולדעתם יש לבחון את הסיכונים לפני אישורו. חשוב לציין שדליפה עלולה לקרות לא רק במפרץ אילת, אלא גם בצינור היבשתי בין אילת לאשקלון.**

¹ על פי פרסומי קצא"א הספק צינור הנפט בין 30 ל-60 מיליון מ"ק בשנה = 120 עד 240 מכליות של 250 אלף DWT שהוא הגבול העליון לעומס המסוף באשקלון. באילת יכולה לעגון גם מיכלית של 300 אלף DWT. הספק הפריקה ממכליות במסוף באילת והשטעון למכליות באשקלון 20 ו-10 אלף מ"ק בשעה בהתאמה, יכולים בקושי רב לעמוד בקצב זה של הובלת נפט דרך ישראל. צוואר הבקבוק כיום שאר התשתיות הימיות של קצא"א (גוררות, נתבים...), וחוסר בהערכות של היחידה להגנת הימית לאסון שפך לעבודה בעומסים אלו במיוחד באשקלון אך גם באילת

² 1% מ-250 אלף טון בצפיפות של 0.9 טון למ"ק שווה ל-17,470 חביות נפט* (בכל חבית יש 159 ליטר).

לפיכך אנו ממליצים לפני על עריכת תסקיר השפעה על הבריאות (Health Impact Assessment). שימוש ב-HIA מאפשר למקבלי ההחלטות לבחון חלופות שונות ולהבין את ההשפעה של חלופות אלו על בריאות הציבור. כמו כן, הכלי מאפשר להעריך כיצד ההשפעות מתחלקות בתוך האוכלוסייה. יש להדגיש שתסקיר השפעה על הסביבה (Environmental Impact Assessment-EIA), גם אם יערך, אינו מאפשר לדעת מה תהיה ההשפעה על הבריאות ורק בוחן אם יש עמידה בתקן. במסגרת מחקר שמומן על ידי המשרד להגנת הסביבה נבנה כלי המאפשר ביצוע HIA עבור מדינת ישראל והערכת עלויות כלכליות לחלק ממזהמי האוויר ברזולוציה של אזור סטטיסטי.

הסכם זה חושף את כל מפרץ אילת ועקבה, את חופי סיני והאלמוגים בהם לסכנה אדירה כתוצאה מדליפה, תקלה או חבלה, בשל הקרבה הגדולה בין נמל קצא"א באילת ושונות האלמוגים (פחות מקילומטר אחד). נזכיר, ששונות האלמוגים באילת, בעלת החשיבות הבינלאומית בזכות חסינותה יוצאת הדופן לתופעת של התחממות ושינויי אקלים, נפגעה קשות בשנות ה-70 עקב פעילותו האינטנסיבית של מסוף מכליות הנפט של קצא"א דאז, והשתקמה אך בקושי במשך כ-40 שנה. השונות וייחודיותה הינם גם מקור משיכה גדול לתיירות פנים וחוף, כשהתיירות האילתית, שספגה מכה אנושה בתקופת הקורונה, מבוססת מאוד על בריאות הסביבה הימית.

ביולי המדינה ביקשה אורכה של שלושה וחצי חודשים כדי להשיב לבג"ץ שהוגש ע"י ארגוני הסביבה נגד הסכם זה. במסגרת העתירה ביקשו הארגונים מבית המשפט להורות על בטלות ההסכם עד לאחר קיום דיון בממשלה ואישורו על ידי הממשלה בהתאם, כנדרש על פי חוק. **אנו פונים אליך על מנת שתפעל להחלטת ממשלה לביטול ההסכם,** או לכל הפחות לדחיית מימושו עד שיתקבלו הערכות סיכון סביבתיות, בריאותיות, תיירותיות וכלכליות, שיבחנו את השפעות ההסכם הנוכחי על ישראל בכלל, בריאות הציבור, ועל מפרץ אילת ואשקלון בפרט.

רק לפני מספר חודשים היינו כולנו עדים לאסון דליפת הנפט מן המכלית בים התיכון, שמילא את חופינו זפת רעילה. זה עלול להיות רק קדימון פעוט וזניח לעומת הנזק הפוטנציאלי מההסכם הנוכחי.

אנו מברכים מאוד על הצהרת כוונות של הממשלה לעסוק בהתמודדות עם שינוי האקלים, אך יחד עם זאת אי אפשר במקביל שהמדינה תקדם שינוע נפט כפי שקורה בהסכם קצא"א. קידום הסכם זה בלי שנבחנו ההשפעות הבריאותיות מהווה סיכון משמעותי לחיי אדם. לפי דעתנו, בכל דיון עקרוני בנושא חייב להיות ייצוג הולם לעמדה הבריאותית ואנו מקווים כי אתה כשר הבריאות תעמוד על כך. אנחנו קוראים לך לפעול למניעת אסון שעשוי להיות בלתי הפיך. אנו מבקשים להיפגש עמנו בהקדם האפשרי בנושא זה.

בברכה ובכבוד רב,

פרופ' נדב דוידוביץ', יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור, ההסתדרות הרפואית
פרופ' חגי לוי, לשעבר יו"ר איגוד רופאי בריאות הציבור, ההסתדרות הרפואית
ד"ר ערן קופל, מזכיר איגוד רופאי בריאות הציבור, ההסתדרות הרפואית

מכותבים :

ח"כ תמר זנדברג, השרה להגנת הסביבה
פרופ' נחמן אש, מנכ"ל משרד הבריאות

¹ רשימה חלקית:

Kim, J. J. American Academy of Pediatrics Committee on Environmental Health. "Ambient air pollution: health hazards to children." *Pediatrics* 114.6 (2004): 1699-1707.

Brook, Robert D., et al. "Particulate matter air pollution and cardiovascular disease an update to the scientific statement from the American Heart Association." *Circulation* 121.21 (2010): 2331-2378.

Atkinson, R. W., Butland, B. K., Anderson, H. R., & Maynard, R. L. (2018). Long-term concentrations of nitrogen dioxide and mortality: a meta-analysis of cohort studies. *Epidemiology (Cambridge, Mass.)*, 29(4), 460.

Loomis D, Grosse Y, Lauby-Secretan B, Ghissassi FE, Bouvard V, Benbrahim-Tallaa L, et al. 2013. The carcinogenicity of outdoor air pollution. *Lancet Oncol* 14: 1262–1263.

World Health Organization. "Health risk assessment of air pollution: General principles." (2016).

¹ ניתן לבצע HIA מורחב כמתואר באתר ארגון הבריאות העולמי- המשלב תהליך איכותני וכמותני

<https://www.who.int/teams/environment-climate-change-and-health/air-quality-and-health/hia-tools-and-methods>

ותהליך כמותני בלבד. הסבר מפורט בעברית ניתן למצוא במאמר: נגב מיה. "השפעה של מדיניות ציבורית על בריאות הציבור -תסקיר השפעה על הבריאות ככלי להטמעת שיקולי בריאות בקבלת החלטות. אקולוגיה וסביבה. 2019.

¹ כיוון שלא מדובר בהקמת תשתיות חדשות לא נדרש עד כה לאישור ההסכם תסקיר השפעה על הסביבה, אך חשוב לציין שתשתיות קצא"א נבנו ללא תוכנית מוסדרת המנהל התכנון ומעולם לא נבחנו בתסקיר השפעה על הסביבה

¹ Becker N. et al. 2020. Final report to the Ministry of Environmental Protection. "Economic cost of the health burden from local emissions of NO₂, PM_{2.5} O₃ and Benzene in the Haifa Bay Area"